

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Τουρκίας. Ἐπειδὴ δύμως ὁ ‘Ἐλλην. στρατός καὶ πολύμικρότερος ἢ τὸ τοῦ Τουρκικοῦ καὶ ἀνοργάνωτος, ἐνίκηθη καὶ οἱ Τούρκοι ἔφθασαν μέχρι Δομοκοῦ.’ Ἐπενέβησαν τότε αἱ Δυνάμεις, ἔγινεν εἰρήνη καὶ οἱ Τούρκοι ἐφύγον πάλιν ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν. ‘Ἡ Ἐλλὰς ἀντελήφθη ὅτι δὲν δύναται μόνη τῆς νὰ ἀντιμετωπίσῃ εἰς πόλεμον τὴν Τουρκίαν καὶ ὅτι, διὰ νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, ἔπρεπε νὰ διοργανώσῃ καλὰ τὸν στρατόν της καὶ τὸν στόλον της καὶ νὰ ἀναπτύξῃ τὰ οἰκονομικά της.

Ἡ Κρήτη. ‘Ἡ Κρήτη δὲν ἔπαυσε νὰ ζητῇ τὴν ἐνωσιν μὲ τὴν ἄλλην ἐλευθέρων ‘Ἐλλάδα. ’Εκαμνε συχνὰ ἔπαναστάσεις κατὰ τῶν Τούρκων. ‘Ἡ σπουδαιότερα εἴναι τοῦ 1866–68, κατὰ τὴν ὥποιαν οἱ Κρήτες ἔδειξαν μέγαν ἡρωϊσμὸν καὶ αὐτοθυσίαν. Εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἀρκαδίου (Νοέμβριος 1866) ὁ ἥγοούμενος Γαβριὴλ καὶ οἱ πολιορκούμενοι ἔθεσαν πῦρ εἰς τὴν πυρίτιδα καὶ ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ὄρεα μὲ τοὺς εισορμήσαντας Τούρκους· ἔπανέλαβον δηλ. τὴν θυσίαν τοῦ Καχψάλη εἰς τὸ Μεσολόγγι. ‘Ο Σουλτάνος ἡναγκάσθη νὰ δώσῃ αὐτοδιοίκησιν. Κατὰ τὸ 1896 πάλιν ἔπανεστάτησεν ἡ Κρήτη καὶ ἔπέτυχε μεσολαβήσει τῶν Δυνάμεων αὐτονομίαν. ‘Υπατος ἀρμοστῆς Κρήτης διωρίσθη ὁ Βασιλόπατις Γεώργιος, τὸν διεδέχθη δὲ ὁ Ἀλ. Ζαΐμης. Κατὰ τὸ 1912 ἔπετεύχθη τέλος ἡ ‘Ἐνωσις τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Μητρὸς ‘Ἐλλάδος.

Τὸ Μακεδονικὸν ζήτημα. ‘Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ ἔξῆς είχον ἀποσπασθῆ τῆς Τουρκίας τὰ πρὸς Βορρᾶν τῆς Μακεδονίας ἐδάφη τῆς ‘Ἐλληνικῆς Χερσονήσου καὶ είχον ἀποτελέσει ἴδιαίτερα

κράτη Χριστιανικά, τὴν Σερβίαν, Βουλγαρίαν καὶ 'Ρουμανίαν'. Ανεξάρτητον ἐπίστης Κράτος εἶχεν ἀποτελέσει μία μικρὰ πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος περιοχὴ μὲ τὸ ὄνομα Μαυροβούνιον. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1885 περίπου πρὸ πάντων ἡ Βουλγαρία ὑποστηριζόμενη ὑπὸ τῆς Ρωσίας ἥρχισε νὰ διεκδικῇ τὴν Μακεδονίαν. Ἐσχηματίσθησαν ἀνταρτικὰ σώματα Βουλγάρων τῶν λεγομένων «Κομιτατζήδων», τὰ δποῖα περιήρχοντο τὰ χωρία τῆς Μακεδονίας καὶ τρομοκρατοῦντα τοὺς κατοίκους ἐζήτουν νὰ τοὺς κάμουν διὰ τῆς βίας Βουλγάρους. Οἱ περισσότεροι ὅμως κάτοικοι τῆς Μακεδονίας ἤσαν "Ελληνες καὶ παρὰ τὰς πιέσεις δὲν ἥθελον νὰ γίνουν Βούλγαροι." Ήναγκάζοντο πολλάκις νὰ ἀμύνωνται κατὰ τῶν κομιτατζήδων διὰ τῶν ὅπλων. Καὶ ἡ ἐλεύθερα 'Ελλὰς ἀντελήφθη τὸν κίνδυνον τοῦ ἐκβουλγαρισμοῦ τῆς Μακεδονίας. "Ηρχισαν λοιπὸν τῇ ἀνοχῇ καὶ τοῦ ἐπισήμου Κράτους νὰ σχηματίζωνται ἀνταρτικὰ 'Ελλητικὰ σώματα, οἱ Μακεδονομάχοι. Οὗτοι εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ὑποστηριζόμενοι ἀπὸ τοὺς 'Ελληνικοὺς πληθυσμοὺς ἐπολέμουν κατὰ τῶν Κομιτατζήδων καὶ ἐπροστάτευον τοὺς "Ελληνας. Οὕτω δὲ διετηρήθη ἡ 'Ελληνικότης τῆς Μακεδονίας. 'Η ζωηροτέρα κίνησις τῶν σωμάτων τούτων εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐγένετο κατὰ τὰ ἔτη 1904—1908.

‘Η Ἐπανάστασις εἰς τὸ Γουδί. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 ἀπεδείχθη ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶχε στρατὸν ὡργανωμένον καλὰ καὶ ὅτι ἡ διοίκησις τοῦ Κράτους δὲν ἦτο ἐπίστης καλή.’ Εξηκολούθησεν ἡ σύτη κατάστασις ἐπὶ πολλὰ ἔτη. ‘Η Ἑλλὰς ὑφίστατο πολλὰς ταπεινώ-

σεις είς τὰς σχέσεις πρὸς τὰ ξένα Κράτη λόγω τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν οἰκονομικῶν, τοῦ Στρατοῦ καὶ ἐν γένει τῆς κακοδιοικήσεως. Ἡ δυσφορία ὅλων καὶ μάλιστα τῶν Ἀξιωματικῶν ἦτο πολὺ μεγάλη. Κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1909 ὁλόκληρος ὁ στρατὸς ἔστασίασεν συνεκεντρώθη εἰς τὸ Γουδί ἔξω τῶν Ἀθηνῶν κοι ἐζήτησε τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Κράτους. Ἐκλήθη τότε ἀπὸ τὴν Κρήτην ὁ Ἔγευθέριος Βενιζέλος, ὁ ὅποῖς ἀνέλαβε τὴν Κυβέρνησιν. Μὲ τὸν γενικὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν προθυμίσιν, ποὺ ἐπεκράτησε τότε, καὶ τὴν προεργασίαν, ἡ ὅποια εἶχε γίνει ἀπὸ τὰς προηγουμένας κυβερνήσεις, οἱ σκοποὶ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1909 ἐπραγματοποιήθησαν. Τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κράτους ἐτακτοποιήθησαν, ἡ διοίκησις ἐβελτιώθη, ὁ στρατὸς καὶ ὁ στόλος ὠργανώθησαν καλῶς. Ἡ Ἑλλὰς εύρεθη ἔτοιμος κατὰ τὸν Βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1912 καὶ κατώρθωσεν, ὅπως θὰ ἴδωμεν, νὰ νικήσῃ τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Βουλγάρους καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ἀπὸ τότε ἀρκετὴν δύναμιν εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Βαλκανικοί Πόλεμοι.

3ον) Αἴτια. Ἡ Νεοτουρκικὴ Ἐπανάστασις.

Εἰς τὴν Τουρκίαν κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο Σουλτᾶνος ὁ περίφημος Ἀβδούλ Χαμήτ (1876–1909). Ὅπηρξε σκληρὸς πρὸς ὅλους. Οἱ χριστιανοὶ ίδιως ἐμαρτύρησαν ὑπὸ τὴν τυραννικὴν ἀπολυταρχίαν

του· τὸ 1894—96 ἔκαμεν ὁμαδικάς σφαγὰς Ἀρμενίων χριστιανῶν, αἱ δόποιαι ἐπροξένησαν κατάπληξιν εἰς ὅλον τὸν Κόσμον· ὡνομάσθη δὲ Ἐρυθρὸς Σουλτάνος. Ἀλλὰ καὶ οἱ Τούρκοι ὑπέφερον· ἐφυλάκιζε καὶ ἐφόνευε χωρὶς νὰ δικάζῃ. Διὰ τοῦτο οἱ μορφωμένοι Τούρκοι, ποὺ εἶχον ιδρύσει ἀπὸ τοῦ 1891 τὸ σωματεῖον Ἐνωσις—Πρόοδος καὶ εἰχον δινομασθῆ Νεότουρκοι, ἔκαμαν ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ Χαμῆτ τὸ 1908 καὶ τὸν ἡνάγκασαν νὰ δώσῃ εἰς τοὺς Τούρκους ἐλευθερίας πολιτικάς, Σύνταγμα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1909 διένεργειῶν τοῦ Χαμῆτ ἔγιναν πάλιν ταραχαὶ εἰς τὴν Κων)πολιν, οἱ Νεότουρκοι ἔξεκίνησαν μὲ στρατεύματα ἀπὸ τὴν Θεσ)κην, ἔφθασαν εἰς Κων)πολιν καὶ ἔξεθρόνισαν τὸν Χαμῆτ. Ἐγινε τότε Σουλτᾶνος δὲ ἀδελφὸς τοῦ Χαμῆτ Μωάμεθ ὁ Ε'.

Οἱ Νεότουρκοι ἥθελον νὰ ἀναδιοργανώσουν τὸ Κράτος των, δηπως εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐπρόσεξαν τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον· καὶ τὴν διοίκησιν ἐβελτίωσαν. Ἦθελον δὲ νὰ κάμουν τὸ Κράτος των καθαρῶν τουρκικὸν ἐλαττώνοντες τὰ προνόμια, τὰ δόποια εἶχον ἔως τότε οἱ χριστιανικοὶ πληθυσμοί. Διὰ τοῦτο ἥρχισαν καὶ αὐτοί, δηπως οἱ παλαιότουρκοι, ὅγριον διωγμόν κατὰ τῶν ἄλλων ἔθνοτήτων, ποὺ ἔζων ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν διοίκησιν. Οἱ Ἐλληνες καθώς καὶ οἱ ἄλλοι χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας ὑπέφερον τότε πολλὰ ἀπὸ τοὺς Νεοτούρκους. Συνεννοήθησαν λοιπὸν τὰ Χριστιανικὰ Κράτη τῆς Βαλκανικῆς, ἡ Ἐλλάς, ἡ Βουλγαρία, ἡ Σερβία καὶ τὸ Μαυροβούνιον, νὰ ζητήσωσιν ἀπὸ κοινοῦ νὰ παύσῃ δ

διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Τούρκοι δὲν ἔδέχθησαν νὰ σταματήσουν τὸν κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμόν, τὰ 4 Βαλκανικὰ χριστιανικὰ κράτη ἔκαμψαν συμμαχίαν καὶ ἐκήρυξαν μαζὶ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας.

4ον) Βαλκανοτουρκικὸς Πόλεμος (1912-13).

‘Ο πόλεμος ἥρχισε τὸν ’Οκτώβριον τοῦ 1912. Οἱ Σύμμαχοι ἔνίκησαν παντοῦ τοὺς Τούρκους. Οἱ Σέρβοι κατέλαβον τὰ Σκόπια καὶ τὸ Μοναστήριον. Οἱ Βούλγαροι ἐπολιόρκησαν τὴν ’Αδριανούπολιν καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔφθασαν μέχρι τῆς Τζατάλτζας, δι’ ἄλλου δὲ στρατοῦ κατέλαβον τὴν Δυτικὴν Θράκην καὶ ’Ανατολικὴν Μακεδονίαν. Οἱ Μαυροβούνιοι ἐπολιόρκησαν τὴν ’Αλβανικὴν πόλιν καὶ φρούριον Σκόδραν. ‘Ο Ελληνικὸς στρατὸς μὲ ἀρχηγὸν τὸν Διάδοχον Κωνσταντῖνον ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν τὴν 5ην 8)βρίου, ἔνίκησεν εἰς τὰ στενὰ τοῦ Σαρανταπόρου τοὺς Τούρκους, κατόπιν εἰς τὰ Γιανιτσᾶ καὶ τὴν 26 ’Οκτωβρίου 1912² κατέλαβε τὴν Θεσσαλονίκην, τὴν ἀπὸ αἰώνων Ελληνικὴν καὶ Χριστιανικὴν πόλιν τοῦ ’Αγ. Δημητρίου. ”Άλλος Ελληνικὸς στρατὸς ἐπροχώρησε πρὸς τὴν ”Ηπειρον καὶ ἐπολιόρκησε τὰ ’Ιωάννινα, τὰ δποῖα εἶχον δχυρώσει οἱ Τούρκοι. Τοιουτοτρόπως εἰς διάστημα ἐνὸς μηνὸς ἡ κυριαρχία τῆς Τουρκίας ἐπὶ ὅλης τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου εἶχε καταλυθῆ· ἔμενον μόνον εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων τὰ πολιορ-

κούμενα φρούρια τῆς Ἀδριανουπόλεως, Σκόδρας καὶ Ἰωαννίνων.

Ἐἰς τὴν θριαμβευτικὴν ὅμως αὐτὴν ἐπιτυχίαν τῶν συμμάχων Χριστιανικῶν Κρατῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἵμου πολὺ συνετέλεσε καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στόλος. Ἀπέκλεισεν εἰς τὰ στενά τῶν Δαρδανελλίων τὸν Τουρκικὸν στόλον καὶ δὲν ἐπέτρεψε νὰ μεταφερθοῦν στρατεύματα ἐκ τῆς Ἀσίας. Καὶ ἐπεχείρησε μὲν νὰ ἔξελθῃ ἀπὸ τὰ στενά δύο φοράς ὁ Τουρκικὸς στόλος, ἀλλὰ ἐνικήθη ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν τὴν 3 Δεκεμβρίου 1912 καὶ τὴν 5 Ἰανουαρίου 1913. Ὁ «Ἀβέρωφ» καὶ τὰ ἄλλα Ἑλληνικὰ πλοῖα ἐπροξένησαν πολλὰς ζημίας εἰς τὰ Τουρκικὰ καὶ τὰ ἡνάγκασταν νὰ κλεισθοῦν εἰς τὰ Στενά. Τὰ μεγάλα Ἑλληνικὰ νησιά τοῦ Ἀρχιπελάγους Χίος, Μυτιλήνη, Σάμος, Ἰμβρος, Τένεδος καὶ Σαμοθράκη ἥλευθερώθησαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἐπολιόρκει τὰ Ἰωάννινα· τὸ ὑπερασπίζον τὴν πόλιν φρούριον τοῦ Μπιζανίου ἐφαίνετο ἀπόρθητον, ὁ δὲ στρατὸς ὑπέφερε πολὺ ἀπὸ τὸν χειμῶνα. Ὅταν ὅμως μετεφέρθη ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην καὶ ἄλλος στρατὸς καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ πολιορκητικοῦ στρατοῦ ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος, τὸ Μπιζάνι δὲν ἦδυνήθη νὰ ἀνθέξῃ περισσότερον καὶ τὴν 21 Φεβρουαρίου 1913 τὰ Ἰωάννινα μὲ τὸν Τουρκικὸν στρατὸν παρεδόθησαν.

Μετ' ὀλίγον καὶ οἱ Βούλγαροι κατέλαβον τὴν Ἀδριανούπολιν, οἱ δὲ Τούρκοι ἐζήτησαν εἰρήνην, ἡ ὅποια ὑπεγράφη τὴν 17 Μαΐου εἰς Λονδίνον. Οἱ Τούρκοι παρεχώρησαν εἰς τοὺς συμμάχους τὸ μεγαλύτερον

μέρος τῆς Θράκης, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἡπειρον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐδολοφονήθη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος καὶ τὸν εἶχε διαδεχθῆ ὁ μίστης του Κωνσταντίνος (5 Μαρτίου 1913).

5ον) Ἐλληνοβουλγαρικὸς πόλεμος.

Κατὰ τὴν διανομὴν τῶν ἀπελευθερωθεισῶν χωρῶν ἐφιλονείκησαν μεταξὺ των οἱ Σύμμαχοι. Οἱ Βούλγαροι ἥθελον νὰ πάρουν καὶ τὴν Θεσσαλονίκην ἀπὸ τοὺς "Ἐλληνας καὶ τὸ Μοναστήρι ἀπὸ τοὺς Σέρβους. Διὰ τοῦτο συνεμάχησαν οἱ "Ἐλληνες, οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Μαυροβούνιοι καὶ ἐπολέμησαν ἀπὸ κοινοῦ κατὰ τῶν Βουλγάρων.

Οἱ Σέρβοι ἐνίκησσον καὶ ἡνάγκασαν τοὺς Βουλγάρους νὰ ὑποχωρήσουν εἰς τὰ παλαιά των σύνορα. Οἱ "Ἐλληνες μὲ Ἀρχηγὸν τὸν ἔνδοξον καὶ λαοφιλῆ Βασιλέα Κωνσταντίνον ἐπολέμησαν μὲ μεγάλον ἐνθουσιασμόν. Μετὰ σκληρὸν τριήμερον ἄγῶνα (21–23 Ιουνίου) ἐκέρδισαν τὴν μεγάλην μάχην τοῦ Κιλκίς καὶ κατεδίωξαν τοὺς Βουλγάρους πρὸς τὴν Τζουμαγιάν.

Τότε καὶ οἱ Τούρκοι ἀνακατέλαβον τὴν Ἀδριανούπολιν, οἱ δὲ Ρουμᾶνοι εἰσῆλθον εἰς τὴν Βουλγαρικὴν ἐπαρχίαν Δοβρουτσάν.

Οἱ Βούλγαροι εύρεθησαν εἰς πολὺ δύσκολον θέσιν. Ἐζήτησαν εἰρήνην. Ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν Κρατῶν τῆς Βαλκανικῆς συνῆλθον τὸν Ἰούλιον εἰς Βουκουρέστιον καὶ ἐκεῖ τὴν 28 Ιουλίου ὑπεγράφη ἡ συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου. Δι' αὐτῆς ἡ Ἑλλάς ἐλάμβανεν ἐκτὸς τῆς Θεσσαλονίκης καὶ

τῆς μέχρι τοῦ Μοναστηρίου Μακεδονίας καὶ τὴν Ἀν. Μακεδονίαν μὲ τὰς πόλεις Σέρρας, Δράμαν καὶ Καβάλλαν μέχρι τοῦ Νέστου ποταμοῦ διετήρησεν ώσπερτως καὶ τὴν Ἡπειρον, τὴν Κρήτην καὶ τὰς νήσους τοῦ Αιγαίου Πελάγους.

Τοιουτοτρόπως ἀπὸ τοὺς πολέμους τοῦ 1912–13 ἡ Ἑλλὰς ἐμεγάλωσε πολύ. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἴκανοποιημένος διὰ τὰς θυσίας, εἰς τὰς ὅποιας εἶχεν ὑποβληθῆ, ἔβλεπεν ὅτι τὸ Ἐθνικὸν ὄνειρον τόσων αἰώνων ἔγινε πραγματικότης.

6ον) Ὁ Παγκόσμιος πόλεμος (1914–18).

Κατὰ τὰ τελευταῖα 100 ἔτη μεγάλη πρόοδος ἐσημειώθη εἰς τὸν πολιτισμόν, εἰς τὴν Εύρωπην ἴδιως καὶ τὴν Ἀμερικήν. Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ μηχανικὴ διηγούλυνε πολὺ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου· ὁ ἀτμός, ὁ ἡλεκτρισμός, αἱ μηχαναὶ ἐπλούτησαν τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς κυρίως λαούς· τὰ γράμματα καὶ αἱ τέχναι ἀνεπτύχθησαν. Κάποια ὅμως κακὴ μοῖρα ἔσπειρε τὴν διχόνοιαν μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ ὅλοι ἔβλεπον ὅτι ἡ φαινομενικὴ αὕτη ἡσυχία κρύπτει μίαν μεγάλην καταστροφήν. Δύο κυρίως Εὐρωπαϊκοὺς λαούς ἔχωριζε βαθὺ καὶ ἀσβεστον μῆσος. Οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Γερμανοὶ διεξεδίκουν ἀμφότεροι τὰς παραμεθορίους ἐπαρχίας Ἀλσατίαν καὶ Λωραίνην, τὰς ὅποιας ἀπὸ τοῦ πολέμου τοῦ ἔτους 1870–1871 κατεῖχον οἱ Γερμανοί. Ἐξ ἄλλου μεταξὺ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γερμανίας ἐπεκράτει ἰσχυρὸς ἀνταγωνισμὸς ἐξ ἀφορμῆς οἰκονομικῶν

συμφερόν των. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν Εύρωπην ἔγιναν δύο μεγάλαι συμμαχίσι κατὰ τὸ τέλος τοῦ 19 αἰῶνος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος. Ἡ Γερμανία μὲ τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν ἀπετέλεσαν τὴν Τριπλῆν συμμαχίαν, ἐνῷ ἡ Γαλλία μὲ τὴν Ἀγγλίαν καὶ Ρωσίαν τὴν Τριπλῆν Συνεννόησιν ἥ τον Ἀντάντ.

Μεγάλοι στρατοί καὶ στόλοι ἡτοιμάζοντο καὶ τεράστιαι ἄλλαι προπαρασκευαὶ ἔγινοντο. Ἐνας μικρὸς σπινθήρ ἦτο ἀρκετός, διὰ νὰ ἀνάψῃ ἡ πυρκαϊά.

Καὶ ἡ ἀφορμὴ αὐτὴ ἐδόθη τὸν Ἰούλιον τοῦ 1914. Εἰς τὸ Σεράγιεβον τῆς Βοσνίας ἐδολοφονήθη ὁ Διάδοχος τῆς Αὐστρίας ὑπὸ Σέρβων. Ἡ Αὐστρία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Σερβίας. Ἡ Ρωσία ὑπεστήριξε τοὺς ὅμοφύλους τῆς Σέρβους, ὁ Κάϊζερ τῆς Γερμανίας ἐτάχθη μὲ τὴν Αὐστρίαν καὶ τότε καὶ ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Γερμανίας. Μετ' ὀλίγον ἡ Ἰταλία ἡ ὅποια ἐδίσταζε νὰ ἀναμειχθῇ εἰς τὴν πόλεμον μέχρι τοῦ 1915 πηγαίνει μὲ τὸ μέρος τῆς Ἀντάντ καὶ ὁ πόλεμος γενικεύεται. Τὸ ἐν Κράτος μετὰ τὸ ἄλλο λαμβάνει μέρος εἰς αὐτόν, τέλος δὲ καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Β. Ἀμερικῆς. Ὁ πόλεμος εἶναι παγκόσμιος. Μεγαλυτέρους στρατούς καὶ τελειότερα πολεμικὰ μέσα δὲν εἶχεν ἵδει ἀκόμη ὁ κόσμος. Πυροβολικόν, ἀεροπλάνα, τεράστια πολεμικὰ πλοῖα, ὑποβρύχια ἐσκόρπιζον παντοῦ τὸν θάνατον καὶ τὴν καταστροφήν. Εἰς 50 ἑκατομμύρια ἄνδρας ὑπολογίζουν τοὺς στρατούς, ποὺ ἔλαβον μέρος εἰς τὸν πόλεμον· ἔξ αὐτῶν τὸ 1)5 ἐφονεύθησαν ἥ ἀπέθανον. Ἄλλα καὶ ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς δὲν ἐβασανίζετο

Κωνσταντίνος Β'

όλιγώτερον. Ή γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία εἰς πολλάς χώρας κατεστράφη. Τὰς μεγαλυτέρας καταστροφάς θύπεστη τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Γαλλία.

Κατ' ἀρχὰς ἐνίκα ἡ Γερμανία ὁ στρατός τῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Γαλλίαν διὰ τοῦ Βελγίου καὶ ἐκινδύνευσε τότε (Αὐγούστου 1914) καὶ αὐτὸ τὸ Παρίσι. Ἀργο-
ϊστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος—Β. Πετρούνια, ἔκδ. Γ' ἀντ. 5,000 11

τερα ὅμως, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν στιγμήν, ποὺ εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον ἡ Ἀμερική (1917), ἡ Γερμανικὴ δύναμις ἥρχισε νὰ κάμπτεται. Τέλος ὕστερα ἀπὸ μίαν μεγάλην ἥτταν εἰς τὸ Δυτικὸν μέτωπον ἡ Γερμανία ἡναγκάσθη νὰ ζητήσῃ εἰρήνην.¹ Έγινε ἀνακώχη τὴν 11 Νοεμβρίου 1918 καὶ ὁ Κόσμος ἀνέπνευσεν.² Η Συνθήκη τῶν Βερσαλλίων (1919) ὑπεχρέωσετὴν Γερμανίαν νὰ ἐπιστρέψῃ τὰς δύο ἐπαρχίας Ἀλσατίαν καὶ Λωραίνην εἰς τὴν Γαλλίαν, νὰ διαλύσῃ τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον της καὶ νὰ πληρώσῃ μεγάλην ἀποζημίωσιν πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ζημιῶν τοῦ πολέμου· ἔξ αλλου διελύθη τὸ αὐστροουγγρικὸν κράτος, διὰ τοῦ ἐδάφους του δὲ ἐμεγάλωσεν ἄλλα κράτη, ἡ ἐσχηματίσθησαν νέα.

7ον) Ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὸν Παγκόσμιον πόλεμον.

Ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶχε τὴν τύχην νὰ χαρῇ ἐπὶ πολὺ τὴν νίκην της κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους, ἔνεκα τοῦ παγκοσμίου πολέμου. Οἱ Τούρκοι πρῶτον καὶ οἱ Βούλγαροι ἔπειτα, ἐλπίζοντες ὅτι θὰ ἀνακτήσουν, ὅσα ἔχασαν, ἐπῆγαν μὲ τὸ μέρος τῶν Γερμανῶν. Ἡ Ἑλλὰς ἔκαμε καὶ αὐτὴ ἐπιστράτευσιν, διὰ νὰ προστατεύσῃ τὰ σύνορά της ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους. Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ 1915 οἱ Σύμμαχοι (Γάλλοι, Ἀγγλοί καὶ Ἰταλοί ἀργότερα) ἀποβιβάζουν στρατὸν εἰς Θεσσαλονίκην, διὰ νὰ προστατεύσουν τὴν Σερβίαν³ ὅταν δὲ ἀργότερα οἱ Σέρβοι ἡναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν χώραν των ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν Γερμανοβουλγάρων, ὁ πόλεμος γίνεται

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

πλέον είς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν. Οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Βούλγαροι εἰσέρχονται καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος καὶ καταλαμβάνουν τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν μέχρι Καβάλλας.

Η Ἑλλὰς τηρήσασα ἕως τώρα οὐδετερότητα ἀπέ-

ναυτι Τῶν ἐμπολέμων μερῶν ἡ ναγκάσθη ἐκ τῆς ἔξελίξεως τῆς καταστάσεως καὶ τῶν πολεμικῶν γεγονότων νὰ ἀλλάξῃ στάσιν: 'Ο Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος παρηγήθη, διεδέχθη δὲ αὐτὸν διευτερότοκος υἱός του' Ἀλέξανδρος. 'Εξ ἄλλου ἡ 'Ελλὰς ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸν πόλεμον ταχθεῖσα παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν συμμάχων τῆς Συνεννοήσεως.

'Ο 'Ελληνικὸς στρατὸς ἐπολέμησε μαζὶ μὲ τοὺς Συμμάχους εἰς Μακεδονίαν, ἐκέρδισε τὴν νίκην τοῦ Σκρᾶ (ἄνοιξιν 1918) καὶ, δταν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1918 ἔγινε γενικὴ ἐπίθεσις καὶ διεσπάσθη τὸ Βουλγαρικὸν μέτωπον, κατεδίωξε τοὺς Βουλγάρους μέχρι τῆς πρωτευούσης των Σόφιας.

Μετὰ τὴν τελικὴν νίκην τῆς 'Αντάντ εἰς τὴν 'Ελλάδα ἐδόθη ἡ Δυτικὴ καὶ 'Ανατολικὴ Θράκη μέχρι τῶν προθύρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ Σμύρνη μὲ τὴν περιοχὴν της εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. 'Η 'Ελλὰς κατέλαβε τὴν Σμύρνην (2 Μαΐου 1919) καὶ ἡ συνθήκη τῶν Σεπτεμβρίου (Ἰούλιος 1920) ἐπεκύρωσε τὰς παραχωρήσεις αὐτὰς καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν 'Ελλάδα καὶ τὰ Δωδεκάνησα. Δυστυχῶς ὅμως ἡ 'Ελλὰς δὲν κατώρθωσε νὰ κρατήσῃ ὅλας αὐτὰς τὰς 'Ελληνικὰς χώρας.

8ον) Ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ.

Τὸν Ὁκτώβριον τοῦ 1920 ἀπέθανεν ὁ Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, ὁ δὲ λαὸς διὰ δημοψηφίσματος ἐπανέφερε τὸν Βασιλέα Κωνσταντίνον. 'Ο Βασιλεὺς ἐπανῆλθε τὴν 6ην Δεκεμβρίου.

'Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τολμηρὸς Τούρκος ἀξιωματικός, ὁ